

ความคิดของ Robert W. Cox ว่าด้วยอารยธรรม กับการครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกา Robert W. Cox's Thoughts on Civilization and American Hegemony

กฤษฎา วีระโกศลพงศ์¹

Kritsada Theerakosonphong²

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาความคิดของ Robert W. Cox ในประเด็นของอารยธรรม ในทศวรรษ 1940 ซึ่งได้นำเสนอเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองใน Quebec โดยมีรากฐานจากอารยธรรมในแคนาดา ครอบคลุมเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา เขาได้เสนอแนวคิดที่ว่าด้วยอารยธรรมขึ้นมาภายหลังสงครามเย็น เพราะไม่เห็นด้วยกับการมุ่งความสำคัญที่ความขัดแย้งทางการเมืองของ Samuel Huntington และ Francis Fukuyama แต่กลับเพิกเฉยต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคม อันที่จริงแล้วความขัดแย้งทางอารยธรรมก่อตัวมาตั้งแต่ระบบรัฐเวสฟาเลียนและสร้างขึ้นมาโดยประเทศในภาคพื้นยุโรป ดังนั้นการครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกาในศตวรรษ 21 ที่มีเป้าหมายเพื่อครอบงำทางอารยธรรมเพียงหนึ่งเดียว จึงยังประสบปัญหาจากการต่อสู้ของอารยธรรมจีนในระบบทุนนิยมโลกและอารยธรรมอิสลามก็ตอบโต้ต่ออารยธรรมตะวันตกด้วยการก่อการร้าย หรือเรียกได้ว่าการตอบโต้การครองอำนาจนำ

คำสำคัญ โรเบิร์ต ค็อกซ์, อารยธรรม, การครองอำนาจนำ, สหรัฐอเมริกา

Abstract

This article studies the thoughts of Robert W. Cox regarding civilization. In 1940s, Cox proposed about political conflict in Quebec based on Canadian civilization, including the issues on race, language, and religion. He proposed the concept of civilization after cold war because he disagreed with Samuel Huntington and Francis Fukuyama for putting an emphasis on political

¹ นักวิชาการอิสระ อีเมล: kritsadathe@outlook.com

² Academician. E-mail: kritsadathe@outlook.com

conflicts over structural economic and social relations. Arguably, the civilization conflict was formed since the Westphalian inter-state system and established by the Western nations. Thus, American Hegemony aiming to dominate of a one civilization in the 21st Century is still clashed with Chinese civilization in Global Capitalism and Islamic civilization to counter the Western civilization. By using terrorism, that might be called counter-hegemony.

Keywords Robert Cox, Civilization, Hegemony, United States of America

1. บทแนะนำชีวิตและความคิดของ Robert W. Cox

การศึกษาเกี่ยวกับความคิดของ Robert Cox³ ในแวดวงวิชาการทั่วโลกให้ความสำคัญสองแนวทางหลักดังนี้ **แนวทางแรก** คือ การครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกาในระเบียบโลก (Cox, 1987, 2004, 2008) **แนวทางที่สอง** คือ ความเป็นการเมืองในองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) (Cox, 1969a, 1973, 1977) รวมทั้งมีงานเขียนจำนวนสามชิ้นที่ได้รับความนิยมและอ้างอิง คือ Social Forces, States and World Orders (1981), Gramsci, Hegemony and International Relations (1983) และ Production Power and World Order (1987)

ในอัตชีวประวัติ Universal Foreigner (2013) ของ Cox มีความแตกต่างจากงานเขียนสามชิ้นข้างต้น เพราะไม่ได้ความสำคัญเป็นแกนหลักในงานเขียนนี้ แต่ให้ความสำคัญอยู่สองประการดังนี้ ประการแรก คือ อารยธรรม ครอบคลุมถึงภาษา เชื้อชาติ และศาสนา เพราะเมื่อวัยเยาว์เคยตกอยู่ภายใต้ความขัดแย้งทางการเมืองในแคนาดา และประการที่สอง

³ Robert Cox (1926-ปัจจุบัน) ถือสัญชาติแคนาดา (Canadian) หลังจากสำเร็จการศึกษาที่ McGill University จึงตัดสินใจทำงานในองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ระหว่างปี ค.ศ.1947-1972 และมีผลงานที่สำคัญ คือ การร่วมก่อตั้งสถาบันการศึกษาระหว่างประเทศด้านแรงงาน (International Institute for Labor Studies: IILS) ในปี ค.ศ.1960 แต่เมื่อลาออกจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศจึงมีการพัฒนาจนกระทั่งเป็นผู้วางรากฐานแนวทางการศึกษา Neo-Gramscian ในทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเชิงวิพากษ์ (Critical International Relations Theory) ผ่านงานเขียน Social Forces, States and World Orders (1981) โดยเริ่มต้นและพัฒนามาจากงานเขียน Labor and Hegemony (1977) โดยมีสาเหตุจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศตกอยู่ภายใต้การครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกา

คือ ชีวิตระหว่างการทำงานในองค์กรแรงงานระหว่างประเทศก่อนจะลาออกมาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย (Cox, 2013)

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความหมายของอารยธรรมที่นำเสนอโดย Cox เพราะมีข้อสังเกตหลายประการดังนี้ **ประการแรก** คือ Cox เคยนำเสนอความขัดแย้งของอารยธรรมในแคนาดามาตั้งแต่ทศวรรษ 1940 ในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท แต่ไม่ได้มีการพัฒนาข้อเสนอนี้ระหว่างการทำงานในองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (Cox, 1948) จนกระทั่ง Samuel Huntington นำเสนอการต่อสู้ทางอารยธรรมในทศวรรษ 1990 (Huntington, 1993)

และประการที่สอง คือ ข้อเสนอของ Cox ว่าด้วยอารยธรรมได้รับการพัฒนาอีกครั้งในทศวรรษ 1990 เพื่อเชื่อมโยงและอธิบายการครองอำนาจของสหรัฐอเมริกาในโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ (Historical Structures) โดยได้รับอิทธิพลทางความคิดจากงานเขียน On History ของ Fernand Braudel บนความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับมนุษย์ (ภาษา กฎหมาย ศาสนา ศิลธรรม ครอบครัว สถาบันทางสังคม) และจากงานเขียน New Science ของ Giambattista Vico เพื่อจัดวางเป็นแนวทางการศึกษาปฏิฐานนิยม (Postivism) และศึกษาถึงโครงสร้างทางประวัติศาสตร์พร้อมกับทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง (Cox, 1995b, 1996a, pp.28-29; 2000, 2013)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบระหว่างประเทศล้วนมาจากความขัดแย้งทางการเมือง รวมทั้งเป็นสาเหตุที่นำไปสู่สถานะของสงครามและปัญหาอื่นๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นความยากจน สุขภาวะ ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (Cox, 1964) และสำหรับ Cox เชื่อว่ารัฐเป็นตัวแสดงหรือระดับการวิเคราะห์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจของโลก โดยอิทธิพลทางความคิดที่ได้รับมาจาก E. H. Carr จนกล่าวได้ว่าในระยะแรก Cox อาจจัดให้เป็นนักสังคมนิยมใหม่ (Neorealist) ก็ย่อมได้ เพราะปรากฏให้เห็นการทำงานร่วมกับ Robert Keohane โดยมีบทความของ Cox จัดพิมพ์ร่วมในงานเขียน Neorealism and Its Critics (Cox, 1996a, p.27, 2013; Keohane, 1986) แม้แต่ Cox เองก็ปฏิเสธว่าตนเองไม่เลื่อมใสในมาร์กซิสต์ เพียงแต่เรียนรู้จากวิธีคิดและเพื่อสร้างความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทุน แรงงาน และรัฐ (Schouten, 2009, p.3)

แนวทางการศึกษาของ Cox จึงอาศัยบริบททางประวัติศาสตร์และตีความผ่านปรากฏการณ์ โดยเฉพาะอิทธิพลของอดีตมีผลสืบเนื่องมาถึงปัจจุบันและอนาคต (Cox, 2013, p.37) เนื่องจาก Cox ชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีไม่สามารถแยกออกจากบริบททางประวัติศาสตร์ และไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีการแก้ไขปัญหา (Problem-Solving Theory)

เพราะไม่ให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ แต่อาศัยการทำความเข้าใจเฉพาะปรากฏการณ์ในปัจจุบัน (Cox, 1995a, pp.31-32, 2014, pp.157-160)

เหตุผลที่ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีการแก้ไขปัญหาก็เพราะความทรงจำชีวิตในอดีตของ Cox **ประการแรก** คือ ความขัดแย้งทางการเมืองในแคนาดา โดยมีสาเหตุมาจากประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และภูมิศาสตร์ทางการเมืองในภาคพื้นอเมริกาเหนือ และ**ประการที่สอง** คือ สงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นบาดแผลฝังลึกในจิตใจเพราะต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัว กล่าวคือ มารดามีบุตรชาย 6 คน และบุตรสาว 5 คน แต่ต้องสูญเสียพี่ชาย 2 คน จากสงคราม และน้องสาวอีก 1 คนต้องเป็นทหารพยาบาลเพื่อสนับสนุนให้แก่ออกกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาในภาคพื้นยุโรป ต่อมาในสงครามโลกครั้งที่สอง บิดาต้องสูญเสียงานของนักเขียนหรือสื่อสิ่งพิมพ์ไปโดยปริยาย จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ Cox สนใจการอ่านงานเขียนประเภทการเมืองและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะกลุ่มแนวคิดสังคมนิยม (Cox, 2013, p.5-18, 33)

Cox จึงเห็นว่าทฤษฎีเป็นแนวทางที่ใช้ทำความเข้าใจและอธิบายได้อย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุที่ทฤษฎีมักจัดแบ่งความคิดออกเป็นสองส่วน เช่น การครอบงำกับการอยู่ภายใต้การครอบงำ และการขยายตัวของอำนาจกับการถดถอยของอำนาจ เป็นต้น โดยเฉพาะทฤษฎีเชิงวิพากษ์ (Critical Theory) เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการรับรู้และกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ จึงมีความแตกต่างจากทฤษฎีการแก้ไขปัญหา (Problem-Solving Theory) กล่าวคือ การพัฒนาทฤษฎีเชิงวิพากษ์ปรากฏขึ้นครั้งแรกในงาน Labor and Hegemony (1977) โดยได้รับอิทธิพลจากงานเขียน Selections from the Prison Notebooks ของ Antonio Gramsci และกล่าวขึ้นมาก่อนที่มีการถกเถียงภายหลังการนำเสนองานเขียน Gramsci, Hegemony and International Relations (1983) เพียงแต่ในงานเขียนชิ้นนี้ Cox ใช้จัดระบบความคิดให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น (Cox, 1977, 1983, 1995b, p.33, 2014, pp.157-160)

Cox ให้ความหมายว่าทฤษฎีเชิงวิพากษ์เป็นการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองเพื่อใช้วิเคราะห์โครงสร้างทางประวัติศาสตร์ พร้อมกับประยุกต์ใช้จากการเปลี่ยนแปลงทางความคิดระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคมของตัวแสดง (Actors) กับโครงสร้าง (Structures) ฉะนั้น การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองมีความแตกต่างจากการศึกษาเศรษฐศาสตร์ (Economics) ที่ใช้พยากรณ์ผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นในตลาด และการศึกษารัฐศาสตร์ (Political Science) ที่ใช้วิเคราะห์กระบวนการทางการเมืองภายในสถาบัน (Cox, 1995a, pp.32-33)

อย่างไรก็ดี Cox พัฒนาวิธีการศึกษามาโดยตลอด เห็นได้จากในทศวรรษ 1970 ให้ความสำคัญต่อผู้ที่มีภาวะผู้นำและมีอิทธิพลต่อการกำหนดและตัดสินใจ (Decision-Making Approach) เช่น David Morse⁴ ได้รับการยอมรับบทบาททางการเมืองโลกจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ส่งผลให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการใหญ่แห่งสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศยาวนานถึง 22 ปี (Cox, 1969a; Morse, 1969) และความเป็นการเมืองในองค์กรแรงงานระหว่างประเทศยังสนับสนุนให้สหรัฐอเมริกาครองอำนาจนำในระเบียบโลก โดยเฉพาะการใช้องค์การขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ทั้งในส่วนของการสร้างไตรภาคีและมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ เพื่อกีดกันประเทศที่ไม่เป็นประชาธิปไตย โดยเฉพาะระบอบคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต (Cox, 1973, 1976, 1977)

ในเวลาต่อมาทำให้ Cox รู้สึกผิดหวังในชีวิตการทำงาน เพราะมีความขัดแย้งส่วนตัวกับ Wilfred Jenks⁵ จึงตัดสินใจลาออกจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศในปี ค.ศ.1972 และเริ่มต้นชีวิตการทำงานใหม่ที่ Columbia University (Cox, 1996a, pp.22-24; Dale & Robertson, 2003, p. 19; Hoogvelt, Kenny & Germain, 1999, p. 391; N. M., 1971) จนเป็นเหตุให้ Cox เริ่มต้นการวิพากษ์ต่อบทบาทของสหรัฐอเมริกาในองค์การแรงงานระหว่างประเทศ โดยได้พัฒนาความคิดของ Antonio Gramsci เพื่อใช้ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างทางประวัติศาสตร์ พร้อมกับวางรากฐานทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเชิงวิพากษ์ (Cox, 1977, 1981, 1983) และกลายเป็นที่รู้จักกว้างขวาง ทั้งยังมีบุคคลสำคัญอย่าง Stephen Gill⁶ ที่เคยร่วมงานกับ Cox ที่ York University

⁴ David Morse สัญชาติอเมริกัน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการใหญ่คนที่ห้าแห่งสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Office) ระหว่างปี ค.ศ.1948-1970 ถือเป็นผู้อำนวยการใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งยาวนานที่สุด

⁵ Wilfred Jenks สัญชาติอังกฤษ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการใหญ่คนที่หกแห่งสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ ระหว่างปี ค.ศ.1970-1973 แต่ต้องเสียชีวิตระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ด้วยโรคหัวใจล้มเหลว

⁶ Stephen Gill (1950-ปัจจุบัน) สัญชาติอังกฤษและแคนาดา ศาสตราจารย์ประจำสาขารัฐศาสตร์แห่ง York University มีผลงานชิ้นสำคัญ อาทิ The Global Political Economy: Perspectives, Problems, and Policies (1988), American Hegemony and the Trilateral Commission (1991), Gramsci, Historical Materialism and international Relations (1993), Power and Resistance in the New World Order (2003), Power, Production and Social Reproduction: Human in/security in the Global Political Economy (2003),

แนวทางการศึกษาของ Cox ในทศวรรษ 1980 จึงมีความแตกต่างจากก่อนหน้านี้ที่อาศัยแนวทางและกรอบการวิเคราะห์ของ Robert Dahl และ David Easton เพื่อใช้ทำความเข้าใจการกำหนดและตัดสินใจของผู้มีอำนาจในระบบการเมือง (Cox, 1969b, 1973, 1977) ด้วยเหตุที่ Cox ได้รับอิทธิพลทางความคิดประชาสังคม (Civil Society) จาก Antonio Gramsci จึงเห็นว่าการรวมตัวของประชาสังคมไม่ได้เกิดขึ้นจากชนชั้น แต่รวมตัวขึ้นมาในลักษณะของกลุ่มทางประวัติศาสตร์ (Historic Blocs) โดยที่การรวมตัวไม่ได้อาศัยสำนึกทางชนชั้น (Class Consciousness) แต่เป็นการสร้างวาทกรรมว่าด้วยความหลากหลายร่วมกันในมิติเพศสภาพ ชาติพันธุ์ ศาสนา และสัญชาติ อันเป็นข้อเสนอของ Cox ว่าด้วยอารยธรรมในเวลาต่อมา (Cox, 1999, pp.15-16)

2. รากฐานของอารยธรรมกับระบบรัฐชาติในระยะเบียบโลก

การเริ่มต้นศึกษาอารยธรรมของ Cox ปรากฏขึ้นในทศวรรษ 1940 จากวิทยานิพนธ์เรื่อง The Quebec Provincial Election of 1886 (1948) ซึ่งสะท้อนให้เห็นมุมมองของ Cox ต่อโลก เพราะถูกกำหนดขึ้นมาบนความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม และมองภาพการเมืองของเมือง Quebec ในแคนาดาดำรงอยู่ภายใต้ความขัดแย้งทางอารยธรรมระหว่างกลุ่มคาทอลิกเป็นพรรคเสรีนิยม (ฝรั่งเศส) ต่อสู้กับกลุ่มโปรเตสแตนต์เป็นพรรคอนุรักษ์นิยม (อังกฤษ) โดยมีสาเหตุจากภาษา เชื้อชาติ และพัฒนาการของประวัติศาสตร์ในยุโรป จนก่อให้เกิดการแบ่งแยกอาณาบริเวณในแคนาดา (Cox, 1948, pp.1-6) แต่ Cox ก็ไม่ได้นำมาต่อยอดทางความคิดและการศึกษาระหว่างการทำงานภายในองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ รวมทั้งระหว่างเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในทศวรรษ 1970-1980

บริบททางประวัติศาสตร์ในแคนาดาทำให้ Cox เขียนงานเกี่ยวกับอารยธรรมในแคนาดาเป็นระยะ ๆ โดยที่ในทศวรรษ 1970 สหรัฐอเมริกาเริ่มขยายอิทธิพลโดยเฉพาะแผ่ขยายจักรวรรดินิยมผ่านระบบทุนนิยมโลก ในงานเขียน Canadian Labor in the Continental Perspective (1974) อธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางกับชายขอบ เป็นการพึงพิงอาศัยบนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างสหรัฐอเมริกากับแคนาดา เพราะนโยบายสำคัญของสหรัฐอเมริกาต้องการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตและการลงทุน เพื่อคาดหวังให้สามารถก่อตั้งสหภาพแรงงานในแคนาดาได้ (Cox & Jamieson, 1974) และงานเขียน A Canadian Dilemma: The United States or the World (2005) บ่งชี้ให้เห็นว่าแคนาดาเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและดำรงอยู่ภายใต้ความขัดแย้ง

ภายในประเทศ แต่ในศตวรรษ 21 แคนาดายังต้องเผชิญต่อการแทรกแซงด้วยระบบเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศโดยสหรัฐอเมริกา (Cox, 2005)

นอกจากนี้งานเขียนของ Cox ในทศวรรษ 1990-2000 ถือเป็นการหวนกลับมาให้ความสำคัญต่ออารยธรรม โดยได้พัฒนางานเขียนสี่ชิ้นในช่วงเวลาครึ่งทศวรรษ ดังนี้ (1) *Civilizations: Encounters and Transformations* (1995b) (2) *Civilisations in World Political Economy* (1996b) (3) *Thinking about Civilizations* (2000) (4) *Civilizations and the Twenty-First Century: Some Theoretical Considerations* (2001) กลายเป็นหนังสือ *The Political Economy of a Plural World: Critical Reflections on Power, Morals and Civilization* (2002) จึงเป็นข้อสังเกตสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ และที่สำคัญ Cox ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของอารยธรรม กล่าวคือโลกตะวันตกอยู่ในภาวะของการถดถอย แต่ในขณะเดียวกันโลกตะวันออกก็กำลังผงาดขึ้นมา (Cox, 2009, 2012, 2013)

การศึกษาของ Cox ว่าด้วยอารยธรรม เริ่มต้นจาก Samuel Huntington นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ทางอารยธรรมในงานเขียน *The Clash of Civilizations* เผยแพร่ผ่านนิตยสาร *Foreign Affairs* ปี ค.ศ.1993 รวมทั้งปรากฏความสำคัญในงานเขียน *The End of History* ของ Francis Fukuyama และ *The Coming Anarchy* ของ Robert Kaplan ซึ่งทั้งสามคนล้วนแล้วถือสัญชาติอเมริกัน และงานทั้งสามชิ้นยังเป็นความท้าทายต่ออารยธรรมตะวันตก ขณะเดียวกันก็เป็นความถดถอยทางอารยธรรมจากการแบ่งแยกรากฐานทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาษา เชื้อชาติ และศาสนา (Cox, 1995b; Cox & Schechter, 2002, pp.139-141) กล่าวได้ว่าเมื่อสงครามเย็นยุติลงส่งผลให้โลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่และระบบเทคโนโลยีเชื่อมโยงโลกให้ทั่วถึงกัน จึงกลายเป็นปฐมเหตุให้ Cox สนใจและพิจารณาอารยธรรมอีกครั้งในช่วงทศวรรษ 1990 (Cox, 1996b, pp.143-145)

คำว่าอารยธรรมเคยปรากฏร่องรอยตั้งแต่ศตวรรษ 18 ในฝรั่งเศส และมีกระบวนการสร้างความเป็นสากลในโลกตะวันตกเพื่อใช้ปกครองและสร้างอาณานิคมในโลกตะวันออก (Cox & Schechter, 2002, pp.158-161, 176-179, Cox, 2013, pp.309-310) ซึ่งบริบททางประวัติศาสตร์ทำให้ประเทศในภาคพื้นยุโรปกลายเป็นผู้ครอบงำมาตั้งแต่ยุคแสงสว่างทางปัญญา โดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชน กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากพลังที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งภายในประเทศ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลภายนอกประเทศ (Cox, 1996b, pp.143-144; 2013) สืบเนื่องถึงในช่วงหลังสงครามเย็น สหรัฐอเมริกากลายเป็นผู้ครองอำนาจนำในระเบียบโลกและมีสถานะเป็นจักรวรรดิ (Empire) หรือเป็นศูนย์กลางแห่งอารยธรรมเพียงหนึ่งเดียว โดยอาศัยวิธีการสาม

ประการ คือ การใช้อำนาจทางการเมือง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก และการแพร่กระจายวัฒนธรรมประชานิยม (Cox, 2000, 2004, pp.3-8)

Susan Strange ได้เสนอคำว่า Business Civilization เพื่อแสดงให้เห็นว่าอารยธรรมมีลักษณะขององค์ประกอบที่ไม่เป็นทางการ และเป็นกลไกสำคัญของระบบเทคโนโลยีที่ใช้ขับเคลื่อนโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจเพื่อทำงานร่วมกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) และองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) แต่บทบาทของสถาบันระหว่างประเทศกลับสนับสนุนให้สหรัฐอเมริกาครองอำนาจนำและยังเป็นพัฒนาการของระบบทุนนิยมโลก (Cox, 2013, pp.324-325; Cox & Schechter, 2002, p.179; Dale & Robertson, 2003, pp.19-20) แม้แต่การนำเสนอของ Francis Fukuyama ก็สนับสนุนให้สหรัฐอเมริกาครองอำนาจนำผ่านระบอบการเมืองประชาธิปไตย และขับเคลื่อนตลาดเสรีในระบบทุนนิยมโลกภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต อันเป็นจุดพลิกผันของระบอบคอมมิวนิสต์ (Cox, 2012, p.10, 2013, pp.309-312; Fukuyama, 1989)

อารยธรรมสำหรับ Cox จึงมีความหมายกว้างมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยไม่ได้ยึดโยงอยู่บนพื้นฐานของความเป็นรัฐชาติ (Nation-State) เพราะภายในรัฐมีอารยธรรมมากกว่าหนึ่งและครอบคลุมถึงมิติอื่นๆ ได้แก่ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา เพศสภาพ และยังมีความสัมพันธ์ร่วมกับมนุษย์ จนกล่าวได้ว่าอารยธรรมเป็นกระบวนการเชื่อมโยงผู้คนกับการรับรู้ในช่วงเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกัน เห็นได้จากการสร้างอารยธรรมของโลกตะวันตกมาจากระบบทุนนิยม กระทั่งการขยายตัวของโลกาภิวัตน์ในช่วงหลังสงครามเย็น ดังนั้นข้อเสนอของ Francis Fukuyama และ Samuel Huntington จึงเป็นการผลิตซ้ำของวาทกรรมว่าด้วยความขัดแย้งทางการเมืองโลก และสนับสนุนให้สหรัฐอเมริกามีฐานะ “Global Hegemon” (Cox, 1995b, 2014, pp.160-162; Cox & Schechter, 2002, pp. 141-142; Hoogvelt, Kenny & Germain, 1999, p.392)

ด้วยเหตุที่ Samuel Huntington ฉายภาพการต่อสู้ทางอารยธรรมตั้งอยู่ที่ความสัมพันธ์ของรัฐกับศาสนาเป็นแกนหลัก โดยเฉพาะพัฒนาการรากฐานประวัติศาสตร์ของอารยธรรม พิจารณาได้จากชื่อของศาสนา อาทิ ยูดาห์ คริสเตียน อิสลาม ขงจื้อ (Cox, 1996b, p.143) จึงเพิกเฉยต่อความสัมพันธ์ของมิติทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ให้ความสำคัญต่อมิติทางการเมืองและวัฒนธรรมแทนที่ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์

ระหว่างประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์ (Huntington, 1993) ทั้งยังเป็นการแช่แข็งอารยธรรมอื่นนอกเหนือจากตะวันตก โดยเฉพาะอารยธรรมอิสลามและจีน และแม้แต่จุดจบทางประวัติศาสตร์ของ Francis Fukuyama ก็ให้ความสำคัญต่อการปฏิวัติอุตสาหกรรมและอาศัยจุดพลิกผันที่สำคัญจากการเปลี่ยนแปลงของอารยธรรมเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงชัยชนะของสหรัฐอเมริกา (Cox, 2012, p.9, 12)

ในช่วงทศวรรษ 1990 โลกาภิวัตน์จึงเป็นปัจจัยหลักของการเชื่อมโยงทางอารยธรรมต่างๆ ที่มีความหลากหลายและมากกว่าหนึ่งให้กลายเป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมมนุษย์ ดังที่ Cox เชื่อว่าพัฒนาการของภาษา การสื่อสาร และศาสนา เป็นมายาคติที่มีการสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตของกลุ่มคน และยังบ่งชี้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ แต่อารยธรรมกลับกลายเป็นกระบวนการที่ใช้เชื่อมโยงความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน ช่วงเวลา และสถานที่ให้แนบชิดระหว่างกัน เพื่อสร้างความเป็นสากลของอารยธรรม ดังนั้นอารยธรรมเป็นการศึกษาทางมนุษยศาสตร์และใช้ทำความเข้าใจความขัดแย้งในโลกร่วมสมัย และที่สำคัญยังเกิดการช่วงชิงพื้นที่ของการศึกษา ทั้งที่มีรากฐานพัฒนาขึ้นมาจากประเทศในโลกตะวันตก (Cox, 1995b, 1996b, pp.144-145, 2012, pp. 3-8; Cox & Schechter, 2002, p.156; Dale & Robertson, 2003, pp. 14-16; Hoogvelt, Kenny & Germain, 1999, p.392)

การครอบงำทางอารยธรรมจะใช้การสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญ ทั้งในการพูดและการเขียน ด้วยเหตุที่ภาษามีความแตกต่างจากศาสนา มายาคติ และสัญลักษณ์ต่างๆ เนื่องจากภาษาสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้อย่างมีความเป็นเหตุผล (Cox, 2001, p.110; Cox & Schechter, 2002, pp.161-165) ทำให้ Cox ไม่มั่นใจว่าสถาบันการศึกษาจะมีประโยชน์มากนักยิ่งใด เพราะเปรียบได้กับการสถาปนาอำนาจของปัญญาชนจัดตั้ง (Organic Intellectual) เพื่อก่อให้เกิดการผลิตซ้ำทางสังคม และให้ประชาสังคมเป็นฐานสนับสนุนด้วยการยินยอมพร้อมใจให้ครองอำนาจ (Dale & Robertson, 2003; Hoogvelt, Kenny & Germain, 1999) จากความสัมพันธ์เช่นนี้จึงนำไปสู่การครอบงำทางอารยธรรมผ่านการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ เพราะแม้แต่สำนักอังกฤษ (British School) กับสำนักอเมริกัน (American School) ยังมีความแตกต่างของระบบการศึกษา ทั้งในเรื่องของภาษา แนวความคิด และวิธีวิทยา (Cox, 2009)

อย่างไรก็ดี ในงานเขียน The International in Evolution (2007) Cox ตระหนักถึงข้อเสนอของ Benedict Anderson ว่าด้วยชุมชนจินตกรรม (Imagined Communities) เพื่อใช้อธิบายถึงความสัมพันธ์ในระบบระหว่างประเทศ ครอบคลุมถึงชาติพันธุ์ ภาษา

ประวัติศาสตร์ ศาสนา และถิ่นฐานที่ตั้งแรกเริ่ม นอกจากนี้ยังระบุถึงตัวแสดงต่าง ๆ ที่เข้ามารวมตัวกันเป็นกลุ่มมากกว่าหนึ่งชาติ และมีลักษณะเป็นองค์การทางสังคมหรือสภาพแวดล้อม (Environment) หรือสามารถเรียกว่าโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ (Historical Structure) (Cox, 2007) ดังนั้นอารยธรรมจึงเป็นวาทกรรมที่สร้างขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม (Culture) กับอัตลักษณ์ (Identity) ให้เกิดการยอมรับความแตกต่างจากกลุ่มทางสังคมบนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural) (Cox, 2000, pp.223-224) โดยนัยสำคัญนี้ Cox จึงสนับสนุนรากฐานทางวัฒนธรรมและสำนึกของความเป็นชาติตามการนำเสนอของ Benedict Anderson (Anderson, 2006)

สำหรับ Cox แล้ว ในงานเขียน *The Point is not Just to Explain the World but to Change it* (2008) มองความขัดแย้งระหว่างประเทศมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ การล่มสลายของสหภาพโซเวียต การใช้อาวุธนิวเคลียร์ ความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา ความเชื่อมั่นของประชาคมโลก และการจัดทำข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาสงคราม แต่ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นกลับเป็นการฟื้นคืนทางอัตลักษณ์ต่าง ๆ ในโลก ครอบคลุมถึงชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม หมายความว่า การสถาปนาระบบรัฐชาติตามสนธิสัญญาเวสฟาเลีย (Treaty of Westphalia) กลายเป็นปัญหาที่ดำรงอยู่ในโครงสร้างทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ศตวรรษ 17 แต่การตอบโต้สหรัฐอเมริกาจากกลุ่มก่อการร้ายและองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ กลายเป็นข้อกังขาต่อการครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกาในศตวรรษ 21 (Cox, 2008)

ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ความชอบธรรมของสหรัฐอเมริกาในการใช้กำลังทหารได้ลดทอนลง แต่มีความพยายามแสดงศักยภาพทางการทหารในภาคพื้นตะวันออกกลาง กระทั่งเหตุการณ์จากการก่อการร้าย 9/11 ทำให้สหรัฐอเมริกามีโอกาสใช้อำนาจแข็ง (Hard Power) อีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากผลกระทบของการก่อการร้ายสร้างความรุนแรงต่อภูมิศาสตร์การเมือง ทำให้สหรัฐอเมริกายังได้รับการสนับสนุนจากนานาประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization: NATO) ดังนั้นจุดประสงค์การปฏิบัติการตอบโต้ของสหรัฐอเมริกา คือ การสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันภายใต้พหุนิยมทางอารยธรรม (Plurality of Civilizations) ระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก เพื่อขยายไปสู่การครองอำนาจนำในมิติทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม รวมทั้งคาดหวังให้สหรัฐอเมริการอบจำอารยธรรมเพียงหนึ่งเดียว (Cox, 2000, pp.229-230; 2013, pp.305-306, 357-360, 2014, pp.162-163; Cox & Schechter, 2002, pp.xiii-xxiv)

ด้วยเหตุที่ Cox เสนอว่าโลกดำรงอยู่ด้วยความหลากหลายทางอารยธรรมและถูกแบ่งออกจากความแตกต่างระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยสหรัฐอเมริกาพยายามหลอมรวมทางอารยธรรมเพื่อสร้างความเป็นสากลของอารยธรรม แต่ที่สำคัญสหรัฐอเมริกาอาจต้องเผชิญกับการเคลื่อนไหวของประชาสังคมและตอบโต้ด้วยปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน การต่อต้านความรุนแรงทางการเมือง การส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม การเคารพความแตกต่างทางกายภาพ และการต่อสู้กับสถาบันระหว่างประเทศและโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรมของโลกาภิบาล (Cox, 2013, pp. 331-338, 2014, p. 167; Cox & Schechter, 2002, pp. 183-188)

สหรัฐอเมริกาอาศัยการขยายตัวของโลกาภิวัตน์เพื่อให้อำนาจแผ่ขยายครอบคลุมทั่วโลก หรือเป็นจักรวรรดินิยมรูปแบบใหม่ในศตวรรษ 21 จึงมีอำนาจเหนือกว่าประเทศอื่นในอารยธรรมตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมนี ล้วนสนับสนุนสหรัฐอเมริกาครอบงำทางอารยธรรมเพียงหนึ่งเดียว และทำให้อาณาบริเวณของยูเรเชีย (Eurasia) หรือโลกตะวันออกมีความเป็นอื่น แต่จีนถือเป็นตัวแสดงที่ก้าวขึ้นมา มีอำนาจในโลกตะวันออก อาจนำไปสู่การสร้างฉันทามติใหม่ที่ใช้เฉพาะกลุ่มทางเศรษฐกิจของจีน เพื่อตอบโต้ฉันทามติของตะวันตก แต่ยังไม่สามารถท้าทายต่อสหรัฐอเมริกาเนื่องจากระบบการเงินและเศรษฐกิจตกอยู่ภายใต้การครองอำนาจนำในระบบทุนนิยมโลก และการที่ไม่สามารถหลอมรวมอารยธรรมให้เป็นหนึ่งเดียวได้มีสาเหตุมาจากความแตกต่างของสายพันธุ์ที่หลากหลายของมนุษย์ ทำให้เกิดการแบ่งมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามลักษณะทางชีววิทยา (Cox, 2009, p.169, 2012, pp.10-16, 2013, pp.301-302, 2014, pp.160-162; Drache & Valdes-Ugalde, 2009, p.165)

3. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของระบบรัฐชาติในโครงสร้างทางประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระดับโลกเกิดขึ้นมาจากสหรัฐอเมริกาต้องการครอบงำโครงสร้างอำนาจของโลก แต่อันที่จริงรากฐานความขัดแย้งทางการเมืองโลกเกิดขึ้นจากความแตกต่างของอารยธรรมในโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ และผลกระทบของโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ พร้อมกับเชื่อมโยงภูมิศาสตร์การเมืองให้เกิดการบูรณาการระดับโลกได้อย่างสำเร็จ จนนำไปสู่การสร้างกฎเกณฑ์ของสถาบันระหว่างประเทศ เพื่อให้ระเบียบโลกได้รับการพัฒนาอยู่ภายใต้กระบวนการทั้งสามประการ ดังนี้

ประการแรก คือ จักรวรรดิอเมริกัน (American Empire) หมายถึงการครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกาในระยะเบี่ยงโลกเริ่มต้นขึ้นมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ต่อมาเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายลงทำให้ระบบโลกกลายเป็นขั้วอำนาจเดียว (Unipolarity) กล่าวคือ สหรัฐอเมริกามียุทธศาสตร์สองรูปแบบแบ่งออกเป็นการใช้อำนาจอ่อน (Soft Power) เพื่อควบคุมระบบทุนนิยมโลก ครอบคลุมถึงทุน สินค้า และบริการ พร้อมกับขับเคลื่อนให้ลัทธิเสรีนิยมภายใต้ฉันทามติออตตาวาซึ่งเป็นแบบแผนที่ยึดปฏิบัติทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการเปิดตลาดเสรี การผ่อนปรนกฎเกณฑ์ และการแปรรูปกิจการสาธารณะ และการใช้อำนาจแข็ง (Hard Power) เพื่อสร้างภาวะผู้นำนอกเหนือเขตแดนแห่งรัฐด้วยการใช้กำลังทหาร และยกระดับให้สหรัฐอเมริกาก้าวขึ้นเป็นผู้ครองอำนาจนำ (Hegemonic Actor) (Cox, 2004, pp.308-315, 2005, pp.672-677, 2008, pp.90-92)

เห็นได้จากในศตวรรษ 21 บทบาทของ Barack Obama นับเป็นการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของสหรัฐอเมริกา เพราะใช้อำนาจอ่อนเพื่อสนับสนุนให้นโยบายการจ้างงานแก้ไขวิกฤตการณ์การเงินโลกในปี ค.ศ.2008 แต่เหตุการณ์นี้ทำให้ลัทธิเสรีนิยมและสถาบันระหว่างประเทศที่เป็น Elite Representative ได้รับผลกระทบในแง่ของเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างจากการแผ่ขยายอิทธิพลของจักรวรรดิอเมริกันโดย George W. Bush ที่นิยมใช้อำนาจแข็ง เพื่อแผ่ขยายอำนาจและใช้ความรุนแรงทางการเมืองในภาคพื้นตะวันออกกลาง ด้วยเหตุนี้โลกจึงแบ่งออกเป็นสองส่วนระหว่างตะวันตกกับโลกตะวันออก เพราะมีความแตกต่างในรูปแบบของจิตสำนึกร่วมกัน กลุ่มสายพันธุ์มนุษย์ และการรับรู้ทางความคิด อันนำไปสู่ความขัดแย้งทางอารยธรรม (Cox, 2009, p.170, 2012, pp.13-21, 2013, pp.344-354)

ประการที่สอง คือ ระบบรัฐเวสฟาเลียน (Westphalian Inter-State System) เริ่มต้นตั้งแต่ศตวรรษ 17 ดังที่การสถาปนารัฐชาติในภาคพื้นยุโรปตะวันตก ทำให้อังกฤษกลายเป็นจักรวรรดิและแผ่ขยายอำนาจครอบงำมาตลอดศตวรรษ 18-19 เพื่อเป็นศูนย์กลางทางการเมืองโลกและก่อให้เกิดกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งยังวางรากฐานให้แก่ระบบระหว่างประเทศและส่งเสริมให้มีอธิปไตยแห่งรัฐอย่างเท่าเทียมกัน แต่ความเป็นจริงแล้วปรากฏให้เห็นการสวนทางต่อระบุดังกล่าวคือ รัฐกลับไม่สามารถดูแลแห่งอำนาจระหว่างกัน และจีนในโลกตะวันออกตั้งอยู่บนวิถีปฏิบัติที่ดำรงอยู่ด้วยวัฒนธรรม เพราะยังเชื่อในทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้อาณาตีสวรรค์ (All-Under-Heaven) หมายความว่ารัฐชาติในโลกตะวันตกยังขาดเอกภาพและไม่สามารถครองอำนาจนำทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่จีนอาศัยอยู่ในระเบียบโลกมาก่อนการสถาปนารัฐชาติของระบบรัฐเวสฟาเลียน (Cox, 2004, pp.308-315, 2005, pp.672-677, 2008, pp.90-92, 2012, pp.13-21)

ในศตวรรษ 20 กฎหมายระหว่างประเทศและสหประชาชาติถือเป็นเครื่องมือและตัวแสดงที่สร้างขึ้นมาจากกระบวนรัฐชาติ เพื่อกลายเป็นตัวแสดงที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาสังคม แต่สหประชาชาติก็ยังประสบปัญหาจากความไร้เสถียรภาพของสถาบัน เช่น การดูแลแห่งอำนาจกับสหภาพโซเวียต การที่ไม่สามารถรักษาสันติภาพและช่วยเหลือมนุษยธรรม การรับบริจาคเงินงบประมาณจากสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ฉะนั้นแนวทางของสหประชาชาติภายใต้การขับเคลื่อนโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ คือ การสร้างระบบหลังเวสฟาเลียน (Post-Westphalian) เพื่อสร้างประชาธิปไตยและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะประเทศกำลังพัฒนาในภาคพื้นลาตินอเมริกาและแอฟริกาตกอยู่ในกับดักหนี้สิน รวมทั้งสหภาพโซเวียตต้องพ่ายแพ้ต่อการเคลื่อนไหวของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจนนำไปสู่การล่มสลาย (Cox, 1995a, pp.36-39, 1997, pp.103-105)

ต่อมาในวิกฤตการณ์การเงินโลก ปี ค.ศ. 2008 ก่อให้เกิดความท้าทายต่อจักรวรรดิอเมริกันเพื่อครองอำนาจนำในระเบียบโลก เห็นได้จากความร่วมมือของกลุ่ม BRICS ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ แต่ก็ทำให้จักรวรรดิอเมริกันก้าวขึ้นมาใช้อำนาจในระบบทุนนิยมโลก เพราะกลุ่มประเทศเหล่านี้คล้ายคลึงกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมที่รวมตัวเป็นคณะกรรมการไตรภาคี (Trilateral Commission) ในทศวรรษ 1980 ได้แก่ แคนาดา เยอรมนีตะวันตก อิตาลี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น โดยที่ Stephen Gill พิจารณาไว้ว่าเป็นกลุ่มทางประวัติศาสตร์ (Historic Bloc) ที่อยู่ภายใต้ความร่วมมือของภูมิภาคอเมริกาเหนือ ยุโรปตะวันตก และเอเชียตะวันออก เพราะยังสนับสนุนให้สหรัฐอเมริกาครองอำนาจในระเบียบโลก (Cox, 2012, pp.13-21, 2013, pp.344-354; Gill, 1986, 1991, pp.4-5)

ประการที่สาม คือ ประชาสังคมโลก (Global Civil Society) เป็นการก่อตัวขึ้นมาจากความตื่นตัวของประชาสังคมภายในรัฐ และตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยินยอมพร้อมใจให้ประชาสังคมเข้าร่วมกลุ่มทางประวัติศาสตร์ (Historic Bloc) โดยมีปัญญาชนจัดตั้ง (Organic Intellectual) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพื่อการครองอำนาจนำภายในสังคม แต่ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประชาสังคมมีอำนาจตอบโต้การครองอำนาจนำ (Counter-Hegemony) ด้วยปฏิบัติการสงครามยืดครองพื้นที่ (War of Position) เพื่อสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มในระยะยาวและกลายเป็นพลังทางสังคม (Social Forces) ที่ท้าทายต่ออำนาจครอบงำทางการเมือง และหากเกิดการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกย่อมก่อให้เกิดกลุ่มทางประวัติศาสตร์ใหม่ภายในรัฐ (Cox, 1983, 1999, pp.15-16, 2004, pp.308-315; 2008, pp.90-92)

การรวมตัวของประชาสังคมเป็นกลุ่มทางประวัติศาสตร์จึงไม่ได้จำกัดจากโครงสร้างชนชั้น แต่ครอบคลุมถึงชาติพันธุ์ สัญชาติ ศาสนา และเพศสภาพ หรือเปรียบได้กับการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) เพื่อต่อต้านโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ การขยายอิทธิพลของบริษัท และกลไกการทำงานของจักรวรรดิอเมริกันในระดับโลก ดังนั้นการเคลื่อนไหวของประชาสังคมไม่ได้จำกัดอยู่ในเขตแดนแห่งรัฐอีกต่อไป ด้วยเหตุที่โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการขับเคลื่อนและเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่าย เห็นได้จากปรากฏการณ์ของ Arab Spring ในปี ค.ศ.2011 เป็นการต่อสู้กับอำนาจในเชิงโครงสร้างและการสถาปนาอำนาจใหม่ในรัฐอิสลาม ยิ่งกว่านั้นการเคลื่อนไหวของ Occupy Wall Street ในปี ค.ศ.2011 ก็เป็นปรากฏการณ์ใหม่ในสหรัฐอเมริกาและมีความท้าทายต่อโครงสร้างอำนาจของระบบทุนนิยมโลก (Cox, 2004, pp.308-315, 2008, pp.90-92, 2012, pp.13-21, 2013, pp.344-354)

จากสามประการข้างต้น ได้แก่ จักรวรรดิอเมริกัน ระบบรัฐเวสฟาเลียน และประชาสังคมโลก ล้วนให้ความสำคัญต่อระบบของรัฐชาติ และสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจในระบียบโลก โดยมีความแตกต่างจากเดิม คือ การขยายตัวของโลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่และขั้วอำนาจทางการเมืองหนึ่งเดียว เป็นโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแสดง โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาก้าวขึ้นมาเป็นจักรวรรดิและครองอำนาจนำได้อย่างสำเร็จ แม้ว่าจะมีการปรากฏตัวแสดงในระดับรัฐหรือภูมิภาคจะเข้ามาท้าทายต่อสหรัฐอเมริกา แต่ท้ายที่สุดกลับเป็นการสนับสนุนให้แก่สหรัฐอเมริกา เพราะประเทศต่างๆ ทั่วโลกยังอาศัยระบบเศรษฐกิจและการเงินที่ออกแบบขึ้นมาโดยสถาบันระหว่างประเทศ จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงออกจากระบบทุนนิยมโลกได้ แม้แต่การใช้กำลังทหารเพื่อยึดครองหรือตอบโต้กลุ่มก่อการร้ายก็ประจักษ์แล้วว่าสหรัฐอเมริกายังครองอำนาจนำทั้งในมิติทางการเมืองและเศรษฐกิจสังคม

4. บทสรุป

ความคิดของ Cox ได้อาศัยบริบททางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เพราะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลในอดีตมีผลสืบเนื่องมาถึงปัจจุบันและอนาคต ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ และสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะความขัดแย้งทางการเมืองใน Quebec ทำให้ Cox เห็นว่าเป็นการต่อสู้ของความหลากหลายทางอารยธรรม ครอบคลุมถึงภาษา เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา แต่ Cox ไม่ได้ให้ความสำคัญระหว่างที่ทำงานในองค์การแรงงาน

ระหว่างประเทศ จนกระทั่งช่วงหลังสงครามเย็นและการขยายตัวของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 1990

Cox ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของ Samuel Huntington และ Francis Fukuyama เพราะให้ความสำคัญต่อชัยชนะของสหรัฐอเมริกาและตอกย้ำให้เห็นถึงความพ่ายแพ้ของสหภาพโซเวียต กล่าวได้ว่าระบบเสรีนิยมประชาธิปไตยวางรากฐานขึ้นมาจากการยอมรับของโลกระหว่างสงคราม และกลายเป็นการเพิกเฉยต่ออารยธรรมอื่นๆ แต่สำหรับ Cox เห็นว่าจักรวรรดินิยมเป็นลัทธิที่แผ่ขยายอารยธรรม โดยเริ่มต้นมาตั้งแต่การสถาปนารัฐชาติตามระบบรัฐเวสฟาเลียนในศตวรรษ 17 แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การครองอำนาจนำโดยสหราชอาณาจักรก็ถูกโอนถ่ายมาที่สหรัฐอเมริกา

การก้าวขึ้นมาของสหรัฐอเมริกาเพื่อมีฐานะเป็นจักรวรรดิหรือศูนย์กลางของโลกในช่วงหลังสงครามเย็น เห็นได้จากการใช้อำนาจอ่อนให้โลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่เป็นกลไกการครองอำนาจนำผ่านสถาบันระหว่างประเทศ เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และองค์การการค้าโลก เพื่อครอบงำระบบเงินตราและเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมโลก และการใช้อำนาจแข็งปรากฏให้เห็นอีกครั้งในศตวรรษที่ 21 ภายหลังเหตุการณ์ 9/11 ทำให้สหรัฐอเมริกามีความชอบธรรมในการใช้กำลังทหาร เพราะคาดหวังจะครอบงำทางอารยธรรมเพียงหนึ่งเดียว แต่ก็มีกระแสเคลื่อนไหวจากประชาสังคมโลก เห็นได้จาก Occupy Movement เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านการครองอำนาจนำในระบบทุนนิยมโลก

อย่างไรก็ตาม Cox เห็นว่าในอนาคตนั้น สหรัฐอเมริกาอาจประสบความท้าทายจากการผงาดขึ้นมาของจีน เพราะอาจก้าวขึ้นมาเป็นจักรวรรดิในโลกตะวันออก ทำให้อารยธรรมถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน (Plural World) และกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออกอย่างชัดเจน ยิ่งกว่านั้นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอย่าง BRICS อาจนำไปสู่การจัดทำและใช้ระเบียบเศรษฐกิจขึ้นมาเฉพาะในกลุ่มความร่วมมือ แต่ความเป็นไปได้อาจมีโอกาสน้อย เนื่องจาก บราซิล รัสเซีย จีน อินเดีย และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ล้วนแล้วตกอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมโลก

ฉะนั้น การครองอำนาจนำในระเบียบโลกแบ่งออกเป็นมิติทางการเมืองและการทหารต้องอาศัยการใช้อำนาจแข็ง กับมิติทางเศรษฐกิจและสังคมต้องอาศัยการใช้อำนาจอ่อน ทั้งสองมิตินี้ในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกายังครองอำนาจนำไว้ได้ หากพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์ก็จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงผู้ครองอำนาจนำหรือจักรวรรดิมักเกิดขึ้นในโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ภายหลังสงครามยุติลงแทบทั้งสิ้น แต่การก้าวขึ้นมาของจีนตกอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมโลก อันมีรากฐานมาจากระบบรัฐเวสฟาเลียนและ

จักรวรรดินิยมของโลกตะวันตก ส่งผลให้สหรัฐอเมริกายังครองอำนาจนำในระเบียบโลกอยู่เช่นเดิม

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. New York: Verso Books.
- Cox, R. W. (1948). *The Quebec provincial general election of 1886*. (Master's thesis), McGill University, Canada.
- _____. (1964). *International organisations: Their historical and political context*. Geneva: International Institute for Labour Studies. Retrieved from http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/1964/64B09_95_engl.pdf.
- _____. (1969a). The executive head: an essay on leadership in international organization. *International Organization*, 23 (2), 205-230.
- _____. (1969b). *International organization: world politics*. London: Palgrave Macmillan.
- _____. (1973). ILO: limited monarchy. In R. W. Cox and H. K. Jacobson (Eds.). *The anatomy of influence*. (pp.102-138). London: Yale University.
- _____. (1976). On thinking about future world order. *World Politics*, 28 (2), 175-196.
- _____. (1977). Labor and hegemony. *International Organization*, 31 (3), 385-424.
- _____. (1981). Social forces, states and world orders: beyond international relations theory. *Millennium-Journal of International Studies*, 10 (2), 126-155.
- _____. (1983). Gramsci, hegemony and international relations: an essay in method. *Millennium-Journal of International Studies*, 12 (2), 162-175.
- _____. (1987). *Production, power, and world order: social forces in the making of history*. New York: Columbia University Press.
- _____. (1995a). Critical Political Economy. In B. Hettne. (Ed.). *International Political Economy: Understanding Global Disorder*. (pp.31-45). London: Zed Books.

- _____. (1995b). Civilizations: encounters and transformations. *Studies in Political Economy*, 47 (1), 7-31.
- _____. (1996a). Influences and Commitments. In R. W. Cox and T. J. Sinclair (Ed.). *Approaches to world order*. (pp.19-38). Cambridge: Cambridge University Press.
- _____. (1996b). Civilisations in world political economy. *New Political Economy*, 1 (2), 141-156.
- _____. (1997). An alternative approach to multilateralism for the twenty-first century. *Global Governance*, 3 (1), 103-116.
- _____. (1999). Civil society at the turn of the millenium: prospects for an alternative world order. *Review of international studies*, 25 (1), 3-28.
- _____. (2000). Thinking about civilizations. *Review of International Studies*, 26 (5), 217-234.
- _____. (2001). Civilizations and the twenty-first century: some theoretical considerations. *International Relations of the Asia-Pacific*, 1, 105-130.
- _____. (2004). Beyond empire and terror: critical reflections on the political economy of world order. *New Political Economy*, 9 (3), 307-323.
- _____. (2005). A Canadian dilemma: The United States or the world. *International Journal*, 60 (3), 667-684.
- _____. (2007). The international in evolution. *Millennium-Journal of International Studies*, 35 (3), 513-519.
- _____. (2008). The point is not just to explain the world but to change it. In C. Reus-Smit and D. Snidal (Ed.). *The Oxford Handbook of International Relations*. (pp.84-93). New York: Oxford University Press.
- _____. (2009). The 'British School' in the global context. *New Political Economy*, 14 (3), 315-328.
- _____. (2012). *Consciousness and civilization: The inside story*. Retrieved from <http://stephengill.com/news/wp-content/uploads/RW-Cox-York-lecture-Oct-2012.pdf>.
- _____. (2013). *Universal foreigner: The individual and the world*. World Scientific.

- _____. (2014). Critical Theory. In T. G. Weiss & R. Wilkinson. (Eds). *International organization and global governance*. (pp157-168). Oxon: Routledge.
- Cox, R. W. and Jamieson, S. M. (1974). Canadian labor in the continental perspective. *International Organization*, 28 (4), 803-826.
- Cox, R. W. and Schechter, M. G. (2002). *The political economy of a plural world: Critical reflections on power, morals and civilization*. New York: Routledge.
- Dale, R. and Robertson, S. (2003). Interview with Robert W. Cox. *Globalisation, Societies and Education*, 1 (1), 13-23.
- Drache, D. and Valdes-Ugalde, J. L. (2009). The international system: Hinge moments and structural long-term trends. A Canadian perspective: interview with Robert W. Cox. *Norteamerica*, 4 (2), 157-172.
- Fukuyama, F. (1989). The end of history?. *The National Interest*, 16, 3-18.
- Gill, S. (1986). Hegemony, consensus and trilateralism. *Review of International Studies*, 12 (3), 205-222.
- _____. (1991). *American hegemony and the trilateral commission*. New York: Cambridge University Press.
- Hoogvelt, A., Kenny, M., and Germain, R. (1999). Conversations with Manuel Castells, Robert Cox and Immanuel Wallerstein. *New Political Economy*, 4 (3), 379-408.
- Huntington, S. (1993). The clash of civilizations?. *Foreign Affairs*, 72 (3), 22-49.
- Keohane, R. O. (1986). *Neorealism and its Critics*. New York: Columbia University Press.
- Morse, D. (1969). *The origin and evolution of the I.L.O. and its role in the world community*. New York: Cornell University.
- N. M. (1971). International Labor in Crisis. *Foreign Affairs*, 49 (3), 519-532.
- Schouten, P. (2009) *Theory Talk #37: Robert Cox on world orders, historical change, and the purpose of theory in international relations*, Retrieved from https://dl.dropboxusercontent.com/u/30572320/Theory%20Talks/Talkspdf/Theory%20Talk37_Cox.pdf.